

Пол Скот

Денят на скорпиона

Продължение на бестселъра
„Перла в короната“

Анотроф

Paul Scott
The Day of the Scorpion, 1968

Пол Скот
Денят на скорпиона
© Иванка Томова, преводач, 2015
© Люпен Дизайн ЕООД, дизайн на корицата, 2015
© *Амстронг* – запазена марка на
„Алто комюникейшънс енд пбблишинг“ ООД, 2015
ISBN 978-954-2962-23-6

Пол Скот

Денят на скорпиона

*Продължение на бестселъра
„Перла в короната“*

*Превела от английски
Иванка Томова*

Агостроф
София, 2015

ПРОЛОГ

Авторът среща веднъж една мюсюлманка в тясна уличка на град, населен предимно с индуси, в квартала на лихварите. Имаше чувството, че жената е тръгнала да търси пари назаем. Тя носеше *бурка*, тази нехигиенична дреха, покриваша тялото от главата до петите, която превръща една жена в подвижен символ на колекция от безполезни домашни вещи за боклука и не позволява дори да зърнеш очите ѝ зад процепите, докато през тях тя наблюдава пъстрия свят, изкушена, но не изкушаваща; една дреха, която по всяка вероятност разпалва страстите ѝ, но охлажда очакванията ѝ те да бъдат задоволени. Пожалете я за възбудата, която сигурно ѝ причинява страдание.

След като жената отмина, остана уханието на „Шанел № 5“, което навеждаше на мисълта, че тя се нуждае от пари, защото обича скъпи неща. Може би имаше непокорен дух или изнемогваше в хаос от идеи и намерения. От друга страна, може би беше просто покорна съпруга, използваща обилно парфюма за удоволствие на мъжа си, без да си дава сметка, че това е и ароматът, с който се отправя открито покана – и този ден минаваше по улицата на лихварите само защото тя води право в джамията. Беше петък, а в Корана пише: „О, вярващи, щом се призове за молитвата в петъчния ден, устремете се към споменаването на

Аллах и оставете търговията! Това е най-доброто за вас, ако знаете. И щом молитвата завърши, разпръснете се по земята и търсете благодат от Аллах, и често споменавайте Аллах, за да сполучите!“^{*} Може би когато службата свърши, ще иска да се върне по същата улица.

Ако отиваше на божествена литургия, трябваше да стигне до Голямата джамия в самия център на града. Минарето ѝ не е единственото в Ранпур, но е най-високото и единственото, от което днес вярващите се призовават за молитва; другите джамии тук вече не се използват като храмове за богослужение. Някои от тях са се разрушили, други – в по-добро състояние – се използват за общински складове. В Ранпур все още има мюсюлмани, но е минало времето, когато големите празници Ал-Фитр и Ал-Адха са пълнели джамиите с хиляди правоверни от града и околните села в долината. Минало е времето, защото хилядите правоверни ги няма. Някои от тези, които са останали, все още скърбят за приятели и роднини, избрали исляма, но така и нестигнали до Обетованата земя, защото умрели по пътя – едни от болести, други от насилия. Понякога техният влак се разминавал с друг, идващ от ислямската част, натоварен с пътници, които не били избрали исляма и не били съгласни да останат, когато установили, че всъщност живеят там просто защото там са родните им къщи. Тези хора също скърбели за всичко, което оставили зад себе си, за приятели и роднини, тръгнали на път, но недоживели да го извървят докрай. Някои от оцелелите се установили в Ранпур, който все още се разширявал във всички посоки и бил седалище на провинциалното правителство. Имало храмове и места за къпане край бреговете на свещената река – с широки стъпала към реката и площадки за изгаряне на мъртвите. Мостове свързват северния с южния бряг, който е по-малко

^{*}Превод на Свещения Коран на български език – проф. д-р. Цветан Теофанов. – Б. пр.

населен от северния; успоредно построени близо една до друга индустриални сгради насичат пейзажа с комини, по-високи от всяко минаре. От въздуха се вижда, че експанзията извън старото ядро на града се повтаря отново и отново. От земята тази тенденция не може да се проследи (освен на изток, където с военна прецизност са създадени пътища и инсталации за военния пункт, изградени от хора, които отдавна ги няма), а самото ядро на града е лабиринт от тесни улички и търговски магазини, сред които човек може много лесно да се изгуби и след като се изгуби, да се чуди как е възможно някой не само да знае, че има пряк път до джамията или до където и да е, но и да го намери. Сега ще кажете, че няма човек, чийто опит е достатъчно дълъг, за да му осигури това знание, че фактически хаосът сякаш е почти нарочно създаден, че е резултат от признаване на необходимостта да сме плътно заедно, за да не бъдем унищожени от една земя, която в най-добрия случай изглежда безразлична, а в най-лошия – пагубно вредна за човешките дела.

Да оставиш тесните улички и претъпканите магазинчета и да навлезеш в района, отличен някога с името „Граждански линии“, район с широки булеварди и просторни бунгала в дворовете зад стените на европейските квартали, чиято кулминация е в покровителственото величие на Гъвърнмънт Хаус, Секретариата и Законодателното събрание, да продължиш все така в източна посока, покрай майдана, правителствения колеж, болницата и филмовите студия и да влезеш във военния пункт, описан веднъж от някого като английския град Олдършот, с дървета, посадени да осигуряват сянка, вместо да ги отсекаят, за да се оформи по-голямо пространство, означава да преминеш от един исторически период в друг и да почувстваш, че хората от малкия и далечен остров Британия, които са строили и са се установили тук, се опитват да изразят от архитектурна гледна точка чувството си за свобода, че най-сетне имат достатъчно прос-

транство и земя, с определена дължина и широчина, обещаващи идеални условия за конкретно и абстрактно доказателство на техния изключителен талант да организират нещата и да ги накарат да заработят. Но все пак и тук има атмосфера на предпазливост, на неочаквано достигнати граници, които са признати и уредени тихо и разумно. Твърде късно е да се намали мащабът и всичко да бъде събрано на едно място, всяко шосе, всяка сграда изглеждат обърнати навътре към себе си, за да устоят на обсада.

Ако огледате места като Ранпур, за да разберете какви стойностни неща са оставили тези островитяни, може да си изберете една или няколко държавни постройки и инсталации като видимо доказателство: шосетата, жп линиите и телеграфа за една модерна комуникационна система, Върховния съд за усъвършенствани закони на гражданското и наказателното право, колежа за образование по университетски стандарти, Щатското законодателно събрание за демократично управление, Секретариата за гражданска служба, създаден сложно по образец на Уайтхол, клубовете като модел на градско и цивилизовано поведение, офицерските столови и казармите като идеал за военна служба на родината майка. Всичко това, без съмнение, беше оставено на потомството, заедно с езика и неравните гробове в английското гробище „Сейнт Люк“ в най-старата част на военния пункт, много от чиито надгробни камъни отбелязват ранна смърт, край на живота преди или в разцвета на силите с онова, което се предполага от гледна точка на несвършени дела.

Но не това са нещата, които правят най-голямо впечатление на новодошлия по време на пътуването му в гражданската зона и в стария град (където той се загубва и забелязва една жена в *бурка* на улицата на лихварите), след това обратно покрай Секретариата, Законодателното събрание и Гъвърнмънт Хаус и оттам към стария военен пункт в търсене на точки за контакт с реалността отпреди двайсет години, например последиците

от историята в Бибигарската градина. Впечатлява го нещо, за което изобщо няма паметник, но на което всички колективно са свидетели: свидетели на факта, че тук в Ранпур и на други места като Ранпур англичаните са прекрачили всички граници.

На повече от триста километра югозападно от Ранпур, но все пак в пределите на провинцията, чийто главен град е той, се намира и градът Преманагър, а около осем километра по-нататък, където по-рано е съществувал град със същото име – Крепостта Преманагър.

Пре-ма-на-гър е най-лесното произношение на името на града. Старите англичани го произнасяли *Преман'гър* с подчертано ударение на втората сричка и почти глътната трета сричка, което придавало на Крепостта статут, какъвто има една палатка, когато я наричат увеселителна шатра. Издигната първоначално от раджпутите, крепостта е частично разрушена и набързо пооправена от моголите, които я удържат, когато ги нападат махратите, но я губят от англичаните. В средата на деветнайсети век тя се използва известно време като седалище на един английски джентълмен пират със съмнителен произход на име Търнър, който събрал кавалерия от наемни войници и я нарекъл „Конят на Търнър“. Хората му тероризирали околността и били предани на водача си. Търнър освен „Коня“ имал шест съпруги и скромно богатство, което проиграл в Калкута, опитвайки се да си купи седма съпруга. Умрял във въоръжена схватка, която повечето историци на Метежа от 1857 година пренебрегват, вероятно защото, доколкото е известно, нищо не е довело до тази схватка, а и самата тя не е довела до нищо. Една стара фотография представя Търнър като мъж с бакенбарди и неподвижни

бледи очи, които навярно са били сини. Предполага се, че е бил убит. Хората от нередовната му кавалерия или умират с него, или се разпръсват да търсят нови приключения, така че нито един Кон на Търнър не остава да увековечи паметта му. Но това няма значение. Този образ сам по себе си е погребан в основите на другата разрушена крепост – Британската империя.

Истинските трупове фактически са погребани в основите на Крепостта Преманагър. Това било на мода в онези времена, но родителите на младите мъже (а понякога съпругите на младите мъже, които били зазиждани живи в стените, за да започне крепостта щастливо съществуването си), били добре възнаграждавани. Говори се обаче, че нещастията точно на тази крепост се свързват с факта, че ковчежникът на принца раджпут – който построил крепостта и вградил един обещаващ млад мъж и съпругата му дете – прибирал пенсията на опечаленото семейство в продължение на пет години, време, нужно на бащата на момчето да събере кураж и през главата на ковчежника да каже, че не е справедливо. Не е известно какво се е случило на ковчежника или на тъжителя. А и всичко това са само догадки. Звучи като легенда, измислена по-късно, за да обясни или ознаменува един нещастен случай. Англичаните – както обикновено – получили най-много. Наследили частично разрушена крепост, съхранили я с благоговейна решителност, сякаш изпаднали в страхопочитание при мисълта да не би да се промени нещо, което впоследствие да се използва в техен ущърб. До 1939 година Крепостта била казарма за арестувани и притегателно място за военни планове, кроени от полковници, забравили как, когато са били весели военни с нисък чин, винаги са смятали, че подобни занимания разколебават техните разбирания какво е всъщност предназначението на човека в света.

След 1939 година Крепостта станала затвор – място за задържане на граждани вместо на военни. Затворът обхващал ос-

новите на старата външна стена, един разбит, ограбен индуски храм в пределите на някогашната Южна порта, една все още здрава вътрешна стена, красива джамия, два кладенеца, пилон и заграден вътрешен двор с червеникава настилка. Тук, във вътрешния двор, между август 1942 година и датата на освобождаването му, най-видният затворник на Крепостта създал градина, за да минава по-бързо времето. Все още се откриват следи от нея. Ако е имал повече късмет от Търнър, присъствието му би могло да бъде увековечено от скъпия на индийците навик да кръщават едно място на основателя му или на най-трудолюбивия му жител. Но днес то не е известно като Градината на Касим. Освен това се е състояло само от една леха.

Под хълма, на който е разположена червеникавата Крепост – тромава, неподвижна, в упадък, след загубата на функцията си – има и други развалини: мястото на разкопки през 1926 година от екип французи, чийто ръководител станал *persona non grata* за помощник-комисаря и за губернатора на провинцията, когато се получило оплакване от една английска дама, някоя си мис Фрейл, че професор Лебрун е направил неприличен жест към нея, сочейки неотдавна открит индуски фриз с еротично съдържание. Експедицията заминала за Пондичери, като изпаднала във весела галска немилост, колективно свивайки рамене; а любопитните англичани, които впоследствие проявили археологически интерес към разкопките в Преманагър, открили, че еротиката е разочароващо безобидна, фактически толкова безобидна, че репутацията на мис Фрейл пострадала – тя си събрала багажа и заминала за Персия.

Отвъд руините е равнината, ерозираща от времето, изсушена от оскъдни валежи, подложена на случайни наводнения и недостатъчна грижа за земята: множество стари, пресъхнали речни корита и обрасли с рехава трева хълмчета, където стада от кози люлеят звънчета, търсейки сянката на пръснатите далеч едно от

друго дървета и на храстите, чиито изтощени листа са пожълтели от праха, навяван от непокрытите с чакъл ленти от двете страни на магистралата. Това шосе се откроява в безводния пейзаж, то е една втвърдена артерия. Източникът на енергия в страната, трафикът, е малоброен и нередовен. Дори днес човек може да стои в края на шосето и цял час да не чуе нищо освен звънчетата на козите и вятъра в телеграфните жици. Вятърът е горещ. По пладне очертанията на Крепостта се изкривяват от местещия се трептящ въздух. От подходящо разстояние тя изглежда като мираж, а в определени моменти от годината, когато климатичните условия са добри, всъщност създава нова крепост – точно копие на себе си, издигнало се заплашително над земята, понякога – преобърнато с краката нагоре. Англичаните, наблюдаващи това привидение, са се улавяли, че мислят за Киплинг или за А. И. У. Мейсън и очакват с нетърпение залеза – часа, в който обикновено човек освежава тялото си и разтоварва духа си от потискащия товар на своите задължения.

Ранпур и Крепостта Преманагър са първите две картини в историята, която предстои да бъде разказана.

ПОЛ СКОТ
ДЕНЯТ НА СКОРПИОНА

Превод *Иванка Томова*
Редактор *Марта Владова*
Коректор *Грета Петрова*
Дизайн на корицата *Люпен Дизайн ЕООД*
Предпечат *Яна Аргиропулос*

Английска. Първо издание
Формат 60x90/16. Печатни коли 41,5
ISBN 978-954-2962-23-6

Апостроф

Запазена марка
на „Алто комюникейшънс енд пбблишинг“ ООД

София, ул. „Кракра“ № 20
тел.: 02/943 87 16
факс: 02/943 87 18
e-mail: office@apostrof.bg

Книгите на „Апостроф“ може да закупите с отстъпка
от www.bookstore.enthusiast.bg

Печат „РОПРИНТ“ ЕАД

Денят на скорпиона

Продължение на бестселъра „Перла в короната“

В продължението на хитовия бестселър „Перла в короната“ Пол Скот ни отвежда по-далече в своята епична поредица за Индия в края на Втората световна война.

„Денят на скорпиона“ е красива и тъжна картина на Индия – истинската Индия, в която хората търсят любов, независимост и най-вече страна, която да нарекат своя... Страна, в която да намерят дом, утеха и щастие. Това е разказ за една нация, която вярва, че ѝ е писано да бъде свободна. И досущ като скорпион, така и този народ, когато е застрашен, жили до смърт и дори ускорява своето собствено унищожение.

Изключителна книга за борбата на силни срещу слаби. Печална история за хора, станали жертва на гнева, страха и на всички страсти, които водят до насилие. Храбра и поучителна приказка за стремежа към свобода и справедливост.

Просто величествено четиво.

Вашингтон Поуст

Стилът на Пол Скот е едновременно прецизен и живописен. Подобно на художник, той рисува своята илюзия за пълнота, избира нюанси, които ще дадат на героите му дълбочина и острота.

Ню Йорк Таймс

9 789542 962236

Цена 13,99 лв.